

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2011. gada 18. oktobrī*

Apvienotās lietas no C-128/09 līdz C-131/09, C-134/09 un C-135/09

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Conseil d'État* (Beļģija) iesniedza ar 2009. gada 27. un 31. marta lēmumiem un kas Tiesā reģistrēti 2009. gada 6., 9. un 10. aprīlī, tiesvedībās

Antoine Boxus,

Willy Roua (C-128/09),

Guido Durllet u.c. (C-129/09),

Paul Fastrez,

Henriette Fastrez (C-130/09),

* Tiesvedības valoda — franču.

Philippe Daras (C-131/09),

Association des riverains et habitants des communes proches de l'aéroport BSCA (Brussels South Charleroi Airport) (ARACH) (C-134/09 un C-135/09),

Bernard Page (C-134/09),

Léon L'Hoir,

Nadine Dartois (C-135/09)

pret

Région wallonne,

piedaloties

Société régionale wallonne du transport (SRWT) (C-128/09 un C-129/09),

I - 9744

Infrabel SA (C-130/09 un C-131/09),

Société wallonne des aéroports (SOWAER) (C-135/09).

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [V. Skouris], palātu priekšsēdētāji A. Tizzano [A. Tizzano], H. N. Kunja Rodrigess [J. N. Cunha Rodrigues], K. Lēnartss [K. Lenaerts], Ž. K. Bonišo [J.-C. Bonichot] (referents), tiesneši K. Šimans [K. Schiemann], E. Juhāss [E. Juhász], Dž. Arestis [G. Arestis], E. Borgs Bartets [A. Borg Barthet], M. Ilešičs [M. Ilešič], A. Arabadžijevs [A. Arabadžiev], K. Toadere [C. Toader] un Ž. Ž. Kāzels [J.-J. Kasel],

ģenerālvokāte E. Šarpstone [E. Sharpston],
sekretāre R. Šereša [R. Šereš], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2010. gada 8. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— A. Boksū [A. Boxus], V. Rū [W. Roua], kā arī G. Dirlē [G. Durllet] u.c. vārdā —
A. Ketelsa [A. Kettels], Rechtsanwältin,

— P. Fastrē [P. Fastréz] un H. Fastrē [H. Fastréz] vārdā — T. Vandenputis [T. Vandenput],
avocat,

- *Association des riverains et habitants des communes proches de l'aéroport BSCA (Brussels South Charleroi Airport) (ARACH)*, B. Pāža [*B. Page*] un L. Luāra [*L. L'Hoir*], kā arī N. Dartuā [*N. Dartois*] vārdā — A. Lebruns [*A. Lebrun*], *avocat*,

- Beļģijas valdības vārdā — T. Materne [*T. Materne*], pārstāvis, kam palīdz F. Omons [*F. Haumont*], *avocat*,

- Grieķijas valdības vārdā — G. Karipsiadis [*G. Karipsiadis*], pārstāvis,

- Itālijas valdības vārdā — Dž. Palmjēri [*G. Palmieri*], pārstāve, kurai palīdz Dž. Fjengo [*G. Fiengo*], *avvocato dello Stato*,

- Eiropas Komisijas vārdā — O. Beinē [*O. Beynet*] un Ž. B. Leņelo [*J.-B. Laignelot*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2011. gada 19. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 6. un 9. pantu Konvencijā par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kura noslēgta 1998. gada 25. jūnijā

un Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV L 124, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “Orhūsas konvencija”), kā arī 1., 5.–8. un 10.a pantu Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīvā 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV L 175, 40. lpp.), kura grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. maija Direktīvu 2003/35/EK (OV L 156, 17. lpp.; turpmāk tekstā — “Direktīva 85/337”).

- 2 Šie lūgumi tika iesniegti tiesvedībā starp *Liège-Bierset* [Ljēžas Bjersē] lidostas un *Charleroi-Bruxelles Sud* [Briseles Šarleruā dienvidu] lidostas apkaimes iedzīvotājiem, kā arī *Bruxelles-Charleroi* [Briseles Šarleruā] dzelzceļa līnijas apkaimes iedzīvotājiem, no vienas puses, un *Région wallonne* [Valonijas reģionu], no otras puses, par darbu veikšanas atļaujām šajos objektos.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

- 3 Saskaņā ar Orhūsas konvencijas 2. panta 2. punktu frāzes “valsts iestāde” definīcija “neattiecas uz struktūrām vai institūcijām, kas pilda [...] likumdevēja funkcijas”.

4 Orhūsas konvencijas 6. pantā ir paredzēts:

“1. Katra Puse:

- a) piemēro šā panta noteikumus attiecībā uz lēmumiem par to, vai atļaut veikt ierosinātās darbības, kas uzskaitītas I pielikumā;
- b) saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem piemēro šā panta noteikumus arī attiecībā uz lēmumiem par ierosinātajām darbībām, kuras nav uzskaitītas I pielikumā un kurām var būt nozīmīga ietekme uz vidi. Šādā gadījumā Puses nosaka, vai šie noteikumi attiecas uz ierosināto darbību;
- c) atsevišķos gadījumos, ja tā paredzēts attiecīgās valsts tiesību aktos, var pieņemt lēmumu nepiemērot šā panta noteikumus ierosinātajām darbībām, kas kalpo valsts aizsardzības mērķiem, ja attiecīgā Puse uzskata, ka šāda piemērošana varētu būt pretrunā minētajiem mērķiem.

2. Attiecīgu sabiedrības daļu savlaicīgi un efektīvi, attiecīgi ar publisku paziņojumu vai individuāli, informē par vides lēmumu pieņemšanas procedūras sākšanu, *inter alia*, par:

- a) ierosināto darbību un pieteikumu, par kuru ir jāpieņem lēmums;

- b) iespējamo lēmumu vai lēmumu projektu būtību;
- c) valsts iestādi, kas atbildīga par lēmuma pieņemšanu;
- d) paredzēto procedūru, tostarp — ja šādu informāciju ir iespējams sniegt — norādot:
 - i) procedūras sākuma datumu;
 - ii) sabiedrības dalības iespējas;
 - iii) katras paredzētās sabiedriskās apspriešanas laiku un vietu;
 - iv) valsts iestādi, kurā var iegūt attiecīgo informāciju un kurā sabiedrības vērtēšanai nodota attiecīgā informācija;
 - v) attiecīgo valsts iestādi vai kādu citu oficiālu iestādi, kurai var iesniegt komentārus vai jautājumus, un termiņu komentāru vai jautājumu iesniegšanai;
 - vi) kāda attiecīga vides informācija ir pieejama saistībā ar ierosināto darbību; un

e) to, ka uz darbību attiecas procedūra, kurā valsts vai pārrobežu mērogā novērtē ietekmi uz vidi.

3. Sabiedrības dalības procedūrās dažādiem to posmiem paredz pamatotus termiņus, atvēlot pietiekamu laiku, lai sabiedrību informētu saskaņā ar šā panta 2. punktu un lai sabiedrība varētu sagatavoties un efektīvi piedalīties ar vidi saistīto lēmumu pieņemšanas procesā.

4. Katra Puse nodrošina sabiedrības dalību jau procesa sākumā, kad vēl ir iespējami jebkādi risinājumi un kad var īstenot efektīvu sabiedrības dalību procesā.

[..]”

5 Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktā ir noteikts:

“Katra Puse saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nodrošina to, ka ieinteresētās sabiedrības pārstāvjiem,

a) kuriem ir pamatota interese, vai arī

b) kuri uzskata, ka noticis tiesību aizskārums, ja šādu priekšnosacījumu paredz attiecīgās Puses administratīvā procesa normas, ir iespēja pārskatīšanas nolūkā griezties tiesā un/vai kādā citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas izveidota ar likumu, lai — pamatojoties uz materiāliem vai procesuāliem aspektiem — apstrīdētu jebkura tāda lēmuma, darbības vai bezdarbības likumību, uz ko attiecas

6. panta noteikumi, ja šāda apstrīdēšana paredzēta attiecīgās valsts tiesību aktos, kā arī neskarot šā panta 3. punktu un citus attiecīgus šīs konvencijas noteikumus.

To, vai interese ir pamatota un vai ir noticis tiesību aizskārums, nosaka saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem un ar mērķi nodrošināt attiecīgai sabiedrības daļai plašas iespējas griezties tiesu iestādēs saistībā ar šīs konvencijas piemērošanu. Tādēļ a) apakšpunkta piemērošanas nolūkā par pamatotu uzskata ikvienas tādas nevalstiskas organizācijas interesi, kura atbilst 2. panta 5. punktā minētajām prasībām. Šādas organizācijas uzskata arī par tādām, kam ir tiesības, attiecībā uz kurām ir iespējams tiesību aizskārums, kā paredzēts b) apakšpunktā.

Šā panta 2. punkta noteikumi neizslēdz iespēju pārskatīšanas nolūkā iepriekš griezties administratīvā iestādē, kā arī neiespaido prasību, ka pirms vēršanās tiesā ir jāizmanto visas administratīvās pārskatīšanas procedūras, ja šāda prasība paredzēta attiecīgās valsts tiesību aktos.”

Savienības tiesību normas

6. Saskaņā ar Direktīvas 85/337 1. panta 2. punktu “projekts” nozīmē “celtniecības darbu vai citu ierīkošanu vai programmu izpildi” vai “citu iejaukšanos dabiskajā apkārtnē un ainavā, to skaitā iejaukšanos, kas saistīta ar minerālo resursu ieguvī”. Jēdziens “attīstības piekrišana” nozīmē “kompetentās iestādes vai iestāžu lēmumu, kas piešķir attīstītajam tiesības turpināt projektu”.

7 Direktīvas 1. panta 5. punktā ir noteikts:

“Šī direktīva neattiecas uz projektiem, kuru sīku izklāstu pieņem ar īpašu valsts tiesību [likumdošanas] aktu, jo šīs direktīvas mērķi, ietverot mērķi sniegt informāciju, tiek sasniegti likumdošanas procesā.”

8 Direktīvas 2. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nosaka visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka, pirms tiek dota piekrišana, uz tiem projektiem, kuriem var būt nozīmīga ekoloģiskā ietekme, *inter alia*, to rakstura, izmēra vai atrašanās vietas dēļ, attiektos prasība par attīstības saskaņošanu un novērtējumu attiecībā uz to ietekmi. [..]”

9 Direktīvas 5. panta 4. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis vajadzības gadījumā nodrošina, lai jebkura iestāde, kuras rīcībā ir attiecīga informācija [..], dara šo informāciju zināmu attīstītājam.”

10 Saskaņā ar minētās direktīvas 10.a pantu:

“Dalībvalstis nodrošina, ka saskaņā ar valsts tiesību sistēmu attiecīgās sabiedrības daļas locekļiem:

a) kas ir pietiekami ieinteresēti vai,

- b) ja dalībvalsts administratīvi procesuālajās tiesībās tas paredzēts kā priekšnoteikums — kuru tiesības ir aizskartas,

ir iespēja pārskatīšanas kārtībā ierosināt lietu tiesā vai citā neatkarīgā un objektīvā struktūrā, kas izveidota ar tiesību aktiem, lai apstrīdētu tādu lēmumu, darbību vai bezdarbības būtības vai procesuālo likumību, uz kuru attiecas šīs direktīvas noteikumi par sabiedrības līdzdalību.

Dalībvalstis nosaka, kurā stadijā minētos lēmumus, darbības vai bezdarbību var apstrīdēt.

Dalībvalstis nosaka, kas tieši uzskatāms par pietiekamu ieinteresētību un tiesību aizskārums, paturot prātā mērķi — attiecīgajai sabiedrības daļai nodrošināt tiesas pieejamību. Tālab šā panta a) apakšpunkta sakarā jebkuras 1. panta 2. punktā minētajām prasībām atbilstošas nevalstiskās organizācijas interesi uzskata par pietiekamu. Uzskata arī, ka šādām organizācijām ir tiesības, kas var tikt aizskartas, kā noteikts šā panta b) apakšpunktā.

Šā panta noteikumi neliedz lietu nodot iepriekšējai izskatīšanai administratīvā iestādē, un — ja valsts tiesību aktos ir šāda prasība — tie neietekmē prasību pirms juridiskās pārskatīšanas procedūras piemērošanas izmantot visas iespējas administratīvajā pārskatīšanas procedūrā.

Visām šīm procedūrām jābūt godīgām, taisnīgām, laicīgām un ne pārmērīgi dārgām.

Lai veicinātu šā panta noteikumu efektivitāti, dalībvalstis nodrošina, ka sabiedrībai ir pieejama praktiska informācija par piekļuvi administratīvajām un tiesu pārskatīšanas procedūrām.”

Valsts tiesību normas

- ¹¹ Valonijas Parlamenta 2008. gada 17. jūlija Dekrēta par atļaujām, kuras pamato primāri vispārējo interešu iemesli (2008. gada 25. jūlija *Moniteur belge*, 38900. lpp.), 6., 7., 9. un 14. pantā ir noteikts:

“6. pants. Ir apstiprināta šāda ar primāriem vispārējo interešu iemesliem pamatota atļauja:

— attiecībā uz reģionālo lidostu infrastruktūru un ēku izbūves darbiem — ministrijas 2006. gada 13. septembra rīkojums, ar kuru *Société régionale wallonne des Transports* ir piešķirta būvatļauja, lai pagarinātu Ljēžas Bjersē lidostas galveno skrejceļu.

7. pants.

- Ir apstiprināta šāda ar primāriem vispārējo interešu iemesliem pamatota atļauja:
 - attiecībā uz reģionālo lidostu infrastruktūras un uzņemšanas ēku attīstības darbiem — Šarleruā Teritorijas, mājokļu un īpašuma attīstības ģenerāldirektorāta pilnvarotā ierēdņa 2003. gada 16. septembrī SA SOWAER piešķirtā būvatļauja attiecībā uz Tintijas [*Tintia*] velvēšanas darbu veikšanu un lidostas zonas ziemeļaustrumu daļas zemes reljefa pārveidošanu.

[..]

9. pants. Ir apstiprināta šāda, ar primāriem vispārējo interešu iemesliem pamatota atļauja:

- attiecībā uz reģionālo lidostu infrastruktūras un ēku attīstības darbiem — ministrijas 2005. gada 27. jūlija lēmums par vides atļauju, kas piešķirta SA SOWAER Briseles Šarleruā dienvidu lidostas apsaimniekošanai.

[..]

14. pants. Ir apstiprināta šāda, ar primāriem vispārējo interešu iemesliem pamatota atļauja:

— attiecībā uz ātrgaitas vilciena (*RER*) tīklu, kā arī ar to saistīto piekļuvi un pakalpojumiem — ministrijas 2006. gada 9. februāra lēmums piešķirt *SNCB* vienotu atļauju izbūvēt un apsaimniekot *Infrabel* dzelzceļa līnijas Nr. 124 Brisele-Šarleruā trešo un ceturto sliežu ceļu Vaterlo [*Waterloo*], Brēnlalēdas [*Braine-l'Alleud*] un Niveles [*Nivelles*] komūnu teritorijā.”

12 No lietas materiāliem būtībā izriet, ka *Conseil d'État* [Valsts padomei] ir kompetence izskatīt atcelšanas prasības, kas vērstas pret administratīvo iestāžu administratīvajiem aktiem un noteikumiem, kā arī pret likumdevēju asambleju vai to struktūru administratīvajiem aktiem.

13 Taču tā nevar izskatīt prasības, kas ir vērstas pret likumdošanas aktiem.

14 Tomēr būvatļauju un darbu veikšanas atļauju ratificēšana ar Valonijas Parlamenta dekrētu piešķir tām likumdošanas akta nozīmi. Līdz ar to *Conseil d'État* nav kompetences izskatīt atcelšanas prasības, kas vērstas pret šiem ratificētajiem aktiem, kas var tikt apstrīdēti vienīgi *Cour constitutionnelle* [Konstitucionālajā tiesā], kurā tomēr var tikt izvirzīti vienīgi noteikti pamati.

Pamata prāvas un prejudiciālie jautājumi

- 15 *Conseil d'État* ir celtas sešas prasības, ar kurām Ljēžas-Bjersē un Briseles-Šarleruā dienvidu lidostas, kā arī Briseles Šarleruā dzelzceļa līnijas apkaimes iedzīvotāji apstrīd virkni kompetento administratīvo iestāžu izdotu atļauju un piekrišanu par darbu veikšanu un objektu izmantošanu saistībā ar šīm lidostām un to apkalpošanu.
- 16 Laikā, kad šīs prasības tika izskatītas minētajā tiesā, ar Valonijas Parlamenta 2008. gada 17. jūlija dekrētu, kas ir likumdošanas akts, kuru pieņēmis Valonijas Parlaments un kuru ir apstiprinājusi Valonijas reģiona valdība, tika "ratificētas" šīs atļaujas un piekrišanas, t.i., ar šo dekrētu tās tika apstiprinātas saistībā ar "primāriem vispārējo interešu iemesliem".
- 17 Par šo dekrētu tika celtas vairākas atcelšanas prasības *Cour constitutionnelle*.
- 18 Tiesvedībā iesniedzējtiesā prasītāji norādīja, ka, tā kā ar likumdošanas aktu tika aizstāti apstrīdētie administratīvie akti un tā kā to nevar apstrīdēt *Cour constitutionnelle*, 2008. gada 17. jūlija dekrēta pieņemšanas sekas ir tādas, ka prasības nav piekritisas *Conseil d'État* un prasītājiem tiek liegta interese atcelt šos aktus. Turklāt atcelšanas prasības *Cour constitutionnelle* neesot atbilstošas Orhūsas konvencijas 9. pantam un Direktīvas 85/337 10.a pantam tiktāl, ciktāl šai tiesai esot ierobežota kontrole pār likumdošanas aktiem un līdz ar to pār pamattiesību pārkāpumu, nevis pilnīga kontrole pēc būtības saistībā ar visu valsts vides tiesību normu ievērošanu un pār piemērojamiem procesuālajiem noteikumiem.

- 19 Šādā kontekstā *Conseil d'État* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot *Cour constitutionnelle* dažādus prejudiciālos jautājumus par Valonijas Parlamenta 2008. gada 17. jūlija dekrēta konstitucionalitāti un Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kuros ir daļēji pārņemti jautājumi, kas uzdoti *Cour constitutionnelle*, un kas ir identiski visās lietās, kuras izskata iesniedzējtiesa:

- “1) Vai [...] Direktīvas 85/337 [...] [5. panta 1. punktu] var interpretēt tā, ka ar to no tās piemērošanas jomas ir izslēgti tādi tiesību akti — kā [Valonijas Parlamenta] 2008. gada 17. jūlija dekrēts [...] —, kuros, lai piešķirtu būvatļaujas, vides atļaujas un atļaujas par abiem šiem pasākumiem attiecībā uz darbībām un darbiem, kas tajā uzskaitīti, ir tikai paziņots, ka “primāru vispārējo interešu iemeslu pastāvēšana ir apstiprinājusies”, un ar kuriem ir “apstiprinātas” atļaujas, attiecībā uz kurām ir norādīts, ka “primāru vispārējo interešu iemeslu pastāvēšana ir apstiprinājusies”?”
- 2) Vai [...] Direktīvas 85/337 [...] 1., 5., 6., 7., 8. un 10.a pantam neatbilst juridisks režīms, kurā tiesības īstenot projektu, kuram jāveic ietekmes novērtējums, ir piešķirtas ar likumdošanas aktu, kuru nevar pārsūdzēt tiesā vai citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas noteikta ar likumu, lai — pamatojoties uz materiāltiesiskiem vai procesuāliem aspektiem — pārsūdzētu lēmumu, kas dod tiesības projektu īstenot?
- 3) Vai Orhūsas konvencijas [...] 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt iespēju vērsties tiesā vai kādā citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas noteikta likumā, lai apstrīdētu lēmumu, darbības vai bezdarbības, uz kuru attiecas 6. panta tiesību normas, likumību saistībā ar jebkuru jautājumu pēc būtības vai procesuālo jautājumu, uz kuru attiecas materiāltiesiskie vai procesuālie noteikumi, kuri regulē atļauju piešķiršanu projektiem, saistībā ar kuriem ir jāveic ietekmes novērtējums?

- 4) Vai, raugoties no Orhūsas konvencijas [..] viedokļa, Direktīvas 85/337 [..] 10.a pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt iespēju vērsties tiesā vai kādā citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas noteikta likumā, lai apstrīdētu lēmumu, darbības vai bezdarbības likumību saistībā ar jebkuru jautājumu pēc būtības vai procesuālo jautājumu, uz kuru attiecas materiāltiesiskie vai procesuālie noteikumi, kuri regulē atļauju piešķiršanu projektiem, saistībā ar kuriem ir jāveic ietekmes novērtējums?”
- 20 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2009. gada 19. maija rīkojumu lietas no C-128/09 līdz C-131/09, C-134/09 un C-135/09 rakstveida un mutvārdu procesā, kā arī sprieduma taisīšanai tika apvienotas.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

- 21 Beļģijas valdība prioritāri apgalvo, ka lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemami. Tā apgalvo, ka šajos lūgumos nav pietiekami izklāstīti faktiskie un tiesiskie apstākļi un iemesli, kas likuši iesniedzējtiesai uzdot jautājumus Tiesai, un ka turklāt uzdotie jautājumi ir hipotētiski.
- 22 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai vienīgajai ir tieši zināmi strīda rašanās faktiskie apstākļi, un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā tajā ierosinātās lietas īpatnības, novērtē gan to, cik lielā mērā prejudiciāls nolēmums tai ir nepieciešams sprieduma taisīšanai, gan

arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstību. Tādējādi, tā kā iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi ir saistīti ar Savienības tiesību normu interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (it īpaši skat. 1995. gada 15. decembra spriedumu lietā C-415/93 *Bosman, Recueil*, I-4921. lpp., 59. punkts).

- 23 Tomēr no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka vajadzība sniegt valsts tiesai node-rīgu Savienības tiesību interpretāciju prasa, lai valsts tiesa izklāstītu lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, uz ko attiecas tās uzdotie jautājumi, vai vismaz paskaidrotu šo jautājumu pamatā esošos faktu pieņēmumus (it īpaši skat. 1993. gada 26. janvāra spriedumu apvienotajās lietās no C-320/90 līdz C-322/90 *Telemarsicabruzzo u.c., Recueil*, I-393. lpp., 6. punkts).
- 24 Informācija lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu ne tikai ļauj Tiesai sniegt liet-derīgas atbildes, bet arī sniedz dalībvalstu valdībām, kā arī citiem ieinteresētajiem lietas dalībniekiem iespēju izklāstīt apsvērumus saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas Statūtu 23. pantu. Tiesai ir jāuzrauga, lai šī iespēja tiktu nodrošināta, ņemot vērā, ka saskaņā ar minēto tiesību normu ieinteresētajiem lietas dalībniekiem tiek paziņoti vienīgi lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuriem ir pievienots tulkojums katras dalībvalsts oficiālajā vai oficiālajās valodās (skat. 1982. gada 1. aprīļa spriedumu apvie-notajās lietās no 141/81 līdz 143/81 *Holdijk u.c., Recueil*, 1299. lpp., 6. punkts).
- 25 Šajā lietā un pretēji tam, ko apgalvo Beļģijas valdība, faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas izklāstīti lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu, atklāj iemeslus, kas likuši iesnie-dzējtiesai uzdot jautājumus Tiesai, kā arī sniedz elementus, kas ļauj dalībvalstu valdī-bām un citiem ieinteresētajiem lietas dalībniekiem iesniegt savus apsvērumus saska-ņā ar Tiesas Statūtu 23. pantu un Tiesai ļauj sniegt lietderīgu atbildi iesniedzējtiesai.

- 26 Minētie faktiskie un tiesiskie apstākļi ir pietiekami, lai paskaidrotu jautājumus, kurus uzdevusi iesniedzējtiesa un kuri attiecas uz to, vai ar tiesībām vērsties tiesā, kas garantētas gan Orhūsas konvencijā, gan Direktīvā 85/337, ir saderīgs likumdošanas akts, kura pieņemšanas sekas ir tādas, ka iesniedzējtiesa vairs nevar izskatīt tajā iesniegtos strīdus.
- 27 Tiesai šajā lietā iesniegto apsvērumu saturs katrā ziņā liecina, ka ir tikusi sniegta pietiekama informācija par lietas faktisko un juridisko kontekstu, kas pamata lietas dalībniekiem un citām ieinteresētajām personām efektīvi ļāvis paust nostāju par uzdotajiem jautājumiem.
- 28 Turklāt tas, ka Valonijas Parlamenta 2008. gada 17. jūlija dekrēta pieņemšanas sekas saskaņā ar valsts tiesībām esot bijušas tādas, ka iesniedzējtiesai nav kompetences izskatīt attiecīgos administratīvos aktus, nepadara, pretēji tam, ko apgalvo Beļģijas valdība, uzdotos jautājumus par hipotētiskiem. Šo jautājumu mērķis ir sākotnēji noskaidrot, vai minētā dekrēta sekas, ņemot vērā Orhūsas konvencijā un Savienības tiesībās paredzētās tiesību normas, varēja liegt *Conseil d'État* kompetenci izskatīt pamata lietas.
- 29 Visbeidzot, saistībā ar argumentu par to, ka iesniedzējtiesa neesot paskaidrojusi, kādēļ tā pirms jautājumu uzdošanas Tiesai neesot sagaidījusi *Cour constitutionnelle* nolēmumu par citiem jautājumiem, kas tai uzdoti šajās pašās lietās, ir pietiekami atgādināt, gluži kā tas ir norādīts šī sprieduma 25. punktā, ka lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādīti iemesli, kas likuši iesniedzējtiesai uzdot jautājumus Tiesai.

- 30 Beļģijas valdība pakārtoti izvirza citas iebildes par nepieņemamību — par to, ka tiesību normu, kuras tiek lūgts interpretēt, jēga un apjoms ir nepārprotami, ka noteikti jautājumi nav atbilstīgi un, visbeidzot, ka Tiesa jau ir spriedusi par Direktīvas 85/337 1. panta 5. punktu.
- 31 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tiesai, kuras nolēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt, ir pienākums, ja tai tiek uzdots Savienības tiesību jautājums, ievērot tās pienākumu vērsties Tiesā, ja vien nav konstatēts, ka jautājums ir neatbilstošs vai ka attiecīgo Savienības tiesību normu Tiesa jau ir interpretējusi, vai ka pareiza Savienības tiesību piemērošana ir tik acīmredzama, ka nepastāv nekādas saprātīgas šaubas (it īpaši skat. 1982. gada 6. oktobra spriedumu lietā 283/81 *Cilfit u.c.*, *Recueil*, 3415. lpp., 21. punkts).
- 32 Tomēr no pastāvīgās judikatūras izriet, ka valsts tiesas jebkurā gadījumā saglabā pilnu brīvību vērsties Tiesā, ja tās to uzskata par lietderīgu (it īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Cilfit u.c.*, 15. punkts); tas, ka tiesību normas, kuras ir lūgts interpretēt, Tiesa jau ir interpretējusi vai ka tās var tikt uzskatītas par tādām, kuras nerada nekādas saprātīgas šaubas, neliedz Tiesai kompetenci spriest par jautājumiem (šajā ziņā it īpaši skat. 2009. gada 2. aprīļa spriedumu lietā *C-260/07 Pedro IV Servicios*, Krājums, I-2437. lpp., 31. punkts).
- 33 Visbeidzot, no lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skatpunkta nešķiet, ka uzdotie jautājumi nav atbilstīgi, lai atrisinātu strīdus, ko izskata iesniedzējtiesa. Kā ticis norādīts šī sprieduma 28. punktā, jautājumu mērķis ir sākotnēji noskaidrot, vai Valonijas Parlamenta 2008. gada 17. jūlija dekrēta rezultātā, ņemot vērā Orhūsas konvencijā un Savienības tiesībās paredzētās tiesību normas, *Conseil d'État* varēja tikt liegta kompetence izskatīt pamata lietas.

34 Līdz ar to lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemami.

Par pirmo jautājumu

35 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 85/337 1. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tāds tiesību akts kā Valonijas Parlamenta 2008. gada 17. jūlija dekrēts, ar kuru tiek "ratificētas", piešķirot tām likumdošanas raksturu, būvatļaujas, vides atļaujas vai darbu atļaujas, kuras sākotnēji piešķirusi administratīva iestāde un saistībā ar kurām ir norādīts, ka "ir apstiprinājušies primārie vispārējo interešu iemesli", ir izslēgts no šīs direktīvas piemērošanas jomas.

36 No šīs tiesību normas izriet, ka, ja Direktīvas 85/337 mērķus, ieskaitot informācijas sniegšanu, sasniedz likumdošanas procesā, attiecīgajam projektam šo direktīvu nepiemēro (skat. 2000. gada 19. septembra spriedumu lietā *C-287/98 Linster, Recueil*, I-6917. lpp., 51. punkts).

37 Šī tiesību norma nosaka divus nosacījumus projekta neietveršanai Direktīvas 85/337 piemērošanas jomā. Saskaņā ar pirmo nosacījumu projekta siks izklāsts ir jāpieņem ar īpašu likumdošanas aktu. Saskaņā ar otro nosacījumu direktīvas mērķi, ieskaitot informācijas sniegšanu, jāsniedz likumdošanas procesā (skat. 1999. gada 16. septembra spriedumu lietā *C-435/97 WWF u.c., Recueil*, I-5613. lpp., 57. punkts).

38 Saistībā ar pirmo nosacījumu ir jānorāda, ka tas vispirms nozīmē, ka projekts ir jāpieņem ar īpašu likumdošanas aktu. Šajā ziņā ir jānorāda, ka jēdzieni "projekts" un "piekrišana" ir definēti Direktīvas 85/337 1. panta 2. punktā. Tādēļ likumdošanas aktam,

ar kuru tiek pieņemts projekts, lai tas ietilptu minētās direktīvas 1. panta 5. punkta piemērošanas jomā, ir jābūt īpašam un ar tādām pašām īpašībām kā šādai piekrišanai. Tam tostarp ir jāsniedz attīstītājam tiesības realizēt projektu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *WWF* u.c., 58. punkts).

39 Turklāt projektam ir jābūt detalizētam, proti, pietiekami precīzam un galīgam, līdz ar ko likumdošanas aktā, ar kuru šis projekts tiek pieņemts, tāpat kā piekrišanā ir jāietver visi likumdevēja vērā ņemtie projekta elementi, kuriem ir nozīme ietekmes uz vidi novērtējumā (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *WWF* u.c., 59. punkts). Tādējādi likumdošanas aktam ir jāapstiprina, ka Direktīvas 85/337 mērķi ir sasniegti saistībā ar attiecīgo projektu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Linster*, 56. punkts).

40 No tā izriet, ka likumdošanas akts nevar tikt uzskatīts par tādu, ar kuru tiek pieņemts detalizēts projekts Direktīvas 85/337 1. panta 5. punkta izpratnē, ja tajā nav ietverti elementi, kas nepieciešami, lai izvērtētu šī projekta ietekmi uz vidi, vai ja saistībā ar to ir jāpieņem citi tiesību akti, kas attīstītājam sniedz tiesības īstenot projektu (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *WWF* u.c., 62. punkts, kā arī lietā *Linster*, 57. punkts).

41 Saistībā ar otro nosacījumu ir jānorāda, ka no Direktīvas 85/337 2. panta 1. punkta izriet, ka šīs direktīvas mērķis ir garantēt, lai attiecībā uz projektiem, kam varētu būt būtiska ietekme uz vidi, it īpaši to rakstura, vēriena vai atrašanās vietas dēļ, pirms atļaujas izsniegšanas tiktu veikts to ietekmes uz vidi novērtējums (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Linster*, 52. punkts).

- 42 Direktīvas 85/337 sestajā apsvērumā turklāt ir precizēts, ka šis novērtējums ir jāveic, pamatojoties uz attiecīgo informāciju, ko sniedzis attīstītājs un ko var papildināt iestādes un cilvēki, kuriem var būt interese par attiecīgo projektu (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *WWF* u.c., 61. punkts, kā arī lietā *Linster*, 53. punkts).
- 43 Likumdevējam projekta pieņemšanas brīdī ir jābūt pietiekamai informācijai. No Direktīvas 85/337 5. panta 3. punkta un šīs direktīvas IV pielikuma izriet, ka informācija, kas attīstītājam ir jāsniedz, ietver vismaz projekta aprakstu, kurā iekļauta informācija par tā vietu, koncepciju un apmēriem, aprakstu par pasākumiem, kas paredzēti, lai izvairītos no ievērojamām negatīvām sekām vai tās samazinātu un, ja iespējams, kompensētu, kā arī datus, kas nepieciešami, lai identificētu un izvērtētu galvenās sekas, kas projektam var būt attiecībā uz vidi (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Linster*, 55. punkts).
- 44 Ņemot vērā plāna aprobēšanas vairākās stadijās procedūru iezīmes, ir jānorāda, ka Direktīva 85/337 pieļauj, ka viens un tas pats projekts tiek apstiprināts ar diviem valsts tiesību aktiem, kas kopā tiek uzskatīti par piekrišanu 1. panta 2. punkta nozīmē (šajā ziņā skat. 2006. gada 4. maija spriedumu lietā *C-508/03 Komisija/Apvienotā Karaliste, Krājums, I-3969. lpp., 102. punkts*). Līdz ar to likumdevējs, pieņemot projekta atļaujas galīgo aktu, var izmantot informāciju, kas savākta sākotnējās administratīvās procedūras ietvaros.
- 45 Šādas administratīvās procedūras pastāvēšanas sekas tomēr nevar būt tādas, ka projekts var tikt uzskatīts par detalizēti pieņemtu ar īpašu likumdošanas aktu saskaņā ar Direktīvas 85/337 1. panta 5. punktu, ja šis likumdošanas akts neatbilst abiem nosacījumiem, kas izklāstīti šī sprieduma 37. punktā. Tādējādi likumdošanas akts, ar kuru tiek vienīgi un vienkārši "ratificēts" iepriekš pastāvošs administratīvs akts, vienīgi izklāstot primāros vispārējo interešu iemeslus, iepriekš nesākot likumdošanas procedūru pēc būtības, kura ļauj ievērot minētos nosacījumus, nevar tikt uzskatīts

par īpašu likumdošanas aktu šīs tiesību normas izpratnē un līdz ar to nevar būt pietiekams, lai izslēgtu projektu no Direktīvas 85/337 piemērošanas jomas.

⁴⁶ Konkrētāk, likumdošanas akts, kas pieņemts, ja likumdošanas institūcijas locekļu rīcībā nav bijusi informācija, kas izklāstīta šī sprieduma 43. punktā, nevar ietilpt Direktīvas 85/337 1. panta 5. punkta piemērošanas jomā.

⁴⁷ Iesniedzējtiesai ir jānoskaidro, vai šie nosacījumi ir izpildīti. Tai ir jāņem vērā gan pieņemtā likumdošanas akta saturs, gan visa likumdošanas procedūra, kuras rezultātā ir pieņemts minētais akts, tostarp sagatavojošie akti un parlamentārās debātes.

⁴⁸ Tādēļ uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 85/337 1. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgti vienīgi projekti, kas detalizēti pieņemti ar īpašu likumdošanas aktu, līdz ar ko minētās direktīvas mērķi ir sasniegti ar likumdošanas procedūru. Valsts tiesai ir jāpārbauda, vai šie divi nosacījumi ir izpildīti, ņemot vērā gan pieņemtā likumdošanas akta saturu, gan visu likumdošanas procedūru, kuras rezultātā ir pieņemts minētais akts, tostarp sagatavojamos aktus un parlamentārās debātes. Šajā ziņā likumdošanas akts, ar kuru tiek vienīgi un vienkārši "ratificēts" iepriekš pastāvošs administratīvs akts, izklāstot tikai primāros vispārējo interešu iemeslus, iepriekš nesākot likumdošanas procedūru pēc būtības, kura ļauj ievērot minētos nosacījumus, nevar tikt uzskatīts par īpašu likumdošanas aktu šīs tiesību normas izpratnē un līdz ar to nevar būt pietiekams, lai izslēgtu projektu no Direktīvas 85/337 piemērošanas jomas.

Par otro, trešo un ceturto jautājumu

- 49 Ar savu otro, trešo un ceturto jautājumu, kurus ir lietderīgi izvērtēt kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Orhūsas konvencijas 9. pants un Direktīvas 85/337 10.a pants ir jāinterpretē tādējādi, ka minētie panti nepieļauj, ka tiesības realizēt projektu, kas ietilpst to piemērošanas jomā, tiek piešķirtas ar likumdošanas aktu, attiecībā uz kuru valsts tiesībās nav paredzētas nekādas apstrīdēšanas iespējas tiesā vai kādā citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas izveidota ar likumu, kurš ļauj apstrīdēt šo aktu pēc būtības un procesuāli.
- 50 No Orhūsas konvencijas 2. panta 2. punkta, kas apskatīts kopā ar tās 6. un 9. pantu, kā arī no Direktīvas 85/337 1. panta 5. punkta izriet, ka ne šī konvencija, ne šī direktīva netiek piemērota projektiem, kas pieņemti ar likumdošanas aktu, kas atbilst šī sprieduma 37. punktā atgādinātajiem nosacījumiem.
- 51 Saistībā ar citiem projektiem, t.i., tiem, kas pieņemti vai nu ar aktu, kam nav likumdošanas rakstura, vai nu ar likumdošanas aktu, kas neatbilst šiem nosacījumiem, no Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punkta un Direktīvas 85/337 10.a panta izriet, ka dalībvalstīm ir jāparedz iespēja vērsties tiesā vai citā neatkarīgā un objektīvā ar likumu izveidotā institūcijā, lai pēc būtības vai procesuāli pārbaudītu tādu lēmumu, darbības vai bezdarbības, kas ietilpst Orhūsas konvencijas 6. panta vai Direktīvas 85/337 piemērošanas jomā, tiesiskumu.
- 52 Saskaņā ar procesuālās autonomijas principu un ievērojot ekvivalences un efektivitātes principus, dalībvalstīm ir rīcības diapazons attiecībā uz Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punkta un Direktīvas 10.a panta īstenošanu. Konkrētāk, to ziņā ir noteikt,

kurai tiesai vai neatkarīgai un objektīvai ar likumu izveidotai institūcijai ir kompetence izskatīt šajās tiesību normās paredzētās sūdzības un saskaņā ar kādu procesuālo kārtību, ja iepriekš minētās tiesību normas ir ievērotas.

- 53 Orhūsas konvencijas 9. pants un Direktīvas 85/337 10.a pants tomēr zaudētu visu savu lietderīgo iedarbību, ja vienīgā apstākļa, ka projekts ir pieņemts ar likumdošanas aktu, kurš neatbilst šī sprieduma 37. punktā atgādinātajiem nosacījumiem, sekas būtu tādas, ka tiktu liegta iespēja celt jebkādu prasību, lai pēc būtības vai procesuāli apstrīdētu tā tiesiskumu minēto tiesību normu nozīmē.
- 54 Prasības, kas izriet no Orhūsas konvencijas 9. panta un Direktīvas 85/337 10.a panta, šajā ziņā paredz, ka, ja projekts, kas ietilpst Orhūsas konvencijas 6. panta vai Direktīvas 85/337 piemērošanas jomā, ir pieņemts ar likumdošanas aktu, tiesai vai neatkarīgai un objektīvai ar likumu izveidotai institūcijai ir jābūt iespējai saskaņā ar valsts procesuālajiem noteikumiem izskatīt jautājumu par to, vai šis likumdošanas akts atbilst nosacījumiem, kas paredzēti šīs direktīvas 1. panta 5. punktā un atgādināti šī sprieduma 37. punktā.
- 55 Gadījumā, ja par šādu aktu nav nekādas iespējas celt prasību, kurš ir tāda rakstura un apjoma, kāds ir atgādināts iepriekš, tad jebkurai valsts tiesai, kurā iesniegts strīds, savas kompetences ietvaros ir jāveic iepriekšējā punktā aprakstītā pārbaude un attiecīgajā gadījumā no tā jāizdara secinājumi, atstājot šo likumdošanas aktu nepiemērotu.

56 Šajā lietā, lai gan iesniedzējtiesa konstatē, ka Valonijas Parlamenta 2008. gada 17. jūlija dekrēts neatbilst Direktīvas 85/337 1. panta 5. punktā paredzētajiem nosacījumiem, kuri atgādināti šī sprieduma 37. punktā, un lai gan saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām nav nevienas tiesas vai neatkarīgas un objektīvas ar likumu izveidotas institūcijas, kurai būtu kompetence pārbaudīt šī dekrēta tiesiskumu pēc būtības vai procesuāli, šis dekrēts ir jāatzīst par nesaderīgu ar prasībām, kas izriet no Orhūsas konvencijas 9. panta un Direktīvas 85/337 10.a panta. Līdz ar to iesniedzējtiesai šis dekrēts ir jāatstāj nepiemērots.

57 Tādēļ uz otro, trešo un ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punkts un Direktīvas 85/337 10.a pants ir jāinterpretē tādējādi, ka:

- ja projekts, kas ietilpst šo tiesību normu piemērošanas jomā, ir pieņemts ar likumdošanas aktu, tad tiesai vai neatkarīgai un objektīvai ar likumu izveidotai institūcijai ir jābūt iespējai saskaņā ar valsts procesuālajiem noteikumiem izskatīt jautājumu, vai šis likumdošanas akts atbilst nosacījumiem, kas paredzēti šīs direktīvas 1. panta 5. punktā;
- ja par šādu aktu nav nekādas iespējas celt prasību, kurš ir tāda rakstura un apjoma, kāds ir atgādināts iepriekš, tad jebkurai valsts tiesai, kurā iesniegts strīds, savas kompetences ietvaros ir jāveic iepriekšējā punktā aprakstītā pārbaude un attiecīgajā gadījumā no tā jāizdara secinājumi, atstājot šo likumdošanas aktu nepiemērotu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 58 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīvas 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu, kura grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. maija Direktīvu 2003/35/EK, 1. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgti vienīgi projekti, kas detalizēti pieņemti ar īpašu likumdošanas aktu, līdz ar ko minētās direktīvas mērķi ir sasniegti ar likumdošanas procedūru. Valsts tiesai ir jāpārbauda, vai šie divi nosacījumi ir izpildīti, ņemot vērā gan pieņemtā likumdošanas akta saturu, gan visu likumdošanas procedūru, kuras rezultātā ir pieņemts minētais akts, tostarp sagatavojošos aktus un parlamentārās debātes. Šajā ziņā likumdošanas akts, ar kuru tiek vienīgi un vienkārši "ratificēts" iepriekš pastāvošs administratīvs akts, izklāstot tikai primāros vispārējo interešu iemeslus, iepriekš nesākot likumdošanas procedūru pēc būtības, kura ļauj ievērot minētos nosacījumus, nevar tikt uzskatīts par īpašu likumdošanas aktu šīs tiesību normas izpratnē un līdz ar to nevar būt pietiekams, lai izslēgtu projektu no Direktīvas 85/337, kas grozīta ar Direktīvu 2003/35, piemērošanas jomas;
- 2) Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kura noslēgta 1998. gada 25. jūnijā un Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK, 9. panta 2. punkts un

Direktīvas 85/337, kas grozīta ar Direktīvu 2003/35, 10.a pants ir jāinterpretē tādējādi, ka:

- **ja projekts, kas ietilpst šo tiesību normu piemērošanas jomā, ir pieņemts ar likumdošanas aktu, tad tiesai vai neatkarīgai un objektīvai ar likumu izveidotai institūcijai ir jābūt iespējai saskaņā ar valsts procesuālajiem noteikumiem izskatīt jautājumu, vai šis likumdošanas akts atbilst nosacījumiem, kas paredzēti šīs direktīvas 1. panta 5. punktā;**

- **ja par šādu aktu nav nekādas iespējas celt prasību, kurš ir tāda rakstura un apjoma, kāds ir atgādināts iepriekš, tad jebkurai valsts tiesai, kurā iesniegts strīds, savas kompetences ietvaros ir jāveic iepriekšējā punktā aprakstītā pārbaude un attiecīgajā gadījumā no tā jāizdara secinājumi, atstājot šo likumdošanas aktu nepiemērotu.**

[Paraksti]